

SÖRMLANDS
MUSEUM

Så röd lyser stugan bak
hängbjörkars slöja, känner du
hemmet från barndomens dar.

MINNS DU?

Syskrinet

2007

Box 314
611 26 Nyköping
Tel 0155 24 57 00
Fax 0155 28 55 42

Bokning 0155-24 57 02
E-post info.museet@dll.se
www.sormlandsmuseum.se

Innehåll Handarbete

Bord med skärm

Skåp

Syskrin

5 st A3 svart/vita foton varav 1 uppsatt på skärmen

21 st A4 svart/vita foton varav 1 uppsatt på skärmen

Uppsatt på skärmen:

Broderad oval tavla i svart och vitt

3 st. virkade dockor – tant Grön, tant Brun och tant Gredelin

Kökshandduk i vitt och grönt märkt i brun brodyr med initialerna BL

Docka med brodyrgarn i brunt samt nål

Broderad bonad "Så röd lyser stugan bak hängbjörkars slöja, känner du hemmet från barndomens dar"

Fyrkantig virkad grytlapp i lila, vit och grön – blomma

Stjärnformad virkad grytlapp i röd, vit, brun, rosa, turkos, ljusgul

Rund virkad grytlapp i grönt och vitt med 3 st. klockor

Broderad löpare med 5 rutor med olika motiv i ljusblått, grönt, gammelrosa, beige och svart

Stickade sockor i blått och brunt

Syskrinet och i skåpet:

Korg med handtag

Korg

Spånkorg

4 st. härvor med oblekt virkgarn

4 st. härvor med stickgarn

Garn/nystvinda

2 st. ljusgrå påbörjade broderade löpare + 8 dockor brodergarn

Rödrutig sypåse med initialerna SL, med bonad "Rikedom är att kunna ge utan att vänta något åter" + en sömnadsbeskrivning

Påbörjad stickning i mörkt gammelrosa och grönt

Påbörjad stickning vante i blått och rosa

Påbörjad virkning i gammelrosa

Vinrött garnnystan

Gröngult garnnystan

3 st. beige garnnystan

Stickade sockor i grått och blått

4 st. garnnystan

4 st. fingerborgar

2 st. förpackningar med brodernålar med spets

2 st. strumpstoppare

2 st. stoppnålar

10 dockor tjockt brodyrgarn i ull

9 st. brodyrgarn i ull upprullat på papprör

18 st. dockor med brodyrgarn

7 st. brodyrgarn upprullade på kartongbitar

7 st. brodyrgarn köpta på kartongbitar

Brodyrstämpel

Örngottskrustång

Örngott broderat med rosa och vitt med initialerna MH

Tygpåse för näsdukar broderat med rosa

Fyrkantig broderad duk i grönt, brunt, orange

Fyrkantig broderad duk i blått

Oval virkad duk i vitt

Avlång virkad duk i rött och vitt

Fyrkantig virkad duk i offwhite

Rund virkad duk grönglittrig

Rund virkad duk orange

Knypeldyna

7 st. nystan med knyppegarn upprullade på papprör

4 st. tygklädda papprullar för att rulla upp dukar på

5 st. virknålar

Virkad löpare guldfärgad

2 st. små runda virkade dukar i vitt

10 st. virkade grytlappar

6 st. små virkade kaffeservettringar

Trådburk

3 st. trådrullar rosa, vit, gul med nål

Måttband

Diverse knappar

3 st. duktyngder i glas med virkning

6 st. virkade band

Broderad bonad "Må sol och lycka ditt hem smycka"

Avlång broderad duk med blommor i lila och orange + veteax

Avlång broderad duk i beige toner i geometriskt mönster

Avlång broderad duk i gråa toner och grönt i geometriskt mönster

Fyrkantig duk broderat med geometriskt mönster i grönt

Innehåll

Böcker

- Bomärket. Monogrambok. Sara Lawergran. E. Holmqvist Eftr. Malmö
- Dominostickning. Lättstickat i lappteknik. Vivian Høxbro. ICA bokförlag. Västerås 2001
- En gyllene bok om handarbete. ICA förlaget. Västerås 1982
- Enkelvirkning. Erika Knight. PP Förlag. 2005
- Klassiskt korsstygn broderi. Ingrid Plum. Berghs Förlag. Stockholm 2000
- Korsstygn broderier. Marita Stenberg Larsson. ICA bokförlag. Västerås 2001
- Läckra lapptäcken. Kaffe Fassett. Natur och Kultur/LTs Förlag. 2003
- Makramé studiehandledning. Brevskolan. 1979
- Makramé, skapa med knutar och garn. Praktiskt och lekfullt i gammal teknik. Anne.Marie Boberg och Elsie Svénnås. ICA bokförlag. Västerås 1972.
- Nya vävbok. Laila Lundells. ICA bokförlag. Västerås 1999
- Stora virkboken. Jeanette Jovik Skarpmo. Richters. 2001
- Stora vävboken. Laila Lundell. ICA bokförlag. Västerås 2000
- Vantar, mössor, sockor och sjalar. Anita Gunnars. ICA bokförlag. Västerås 2003
- Väva efter gamla mönster på fyra skaft. ICA bokförlag. Västerås 2004

Syskrinet

Hur många har varit på en syjunta?

Få företeelser har blivit så förlöjligade som just syjuntor. De har beskrivits som tillhåll för fruntimmer som inte har något annat att göra än att skvallra och äta kakor. I verkligheten har deras handarbeten bekostat såväl ljuskronor i kyrkor som tält i katastrofområden. För att inte tala om allt det psykiska välbefinnande som syjuntorna skänkt.

Nuförtiden är den textila slöjden något vi gör på fritiden - för nöjes skull. Veckotidningarna bjuder gärna på de senaste beskrivningarna. Hur många virkade inte Lill-Babs överkast på 1960-talet eller en randig ylletreja på 1970-talet? Och hur många far- och mormödrar har inte med glädje virkat eller stickat något till det nya barnbarnet?

Det textila hantverket har traditionellt sett varit en kvinnoyssla. I självhushållets tid då det mesta tillverkades i hemmet var det kvinnorna som svarade för att det fanns kläder och sängkläder till familjen.

Spinnrocken, vävstolen, stickorna och synålen var nödvändiga redskap. Det textila hantverket var i första hand ett arbete. En kvinna skulle alltid ha något för händerna. Men här fanns också utrymme för kreativitet och skaparglädje.

I slutet av 1800-talet var rummen belamrade med dukar, prydnadskuddar, gardinuppsättningar och bonader - hos dem som hade råd. I linneskåpen låg travar av lakan och handdukar, alla med broderade monogram och virkade eller knypplade spetsar.

Under första hälften av 1900-talet fanns det mesta att köpa. Men för många var det hemvävda och hemsyddade fortfarande en förutsättning för att hushållsekonomin skulle gå ihop. Inte minst under kriget då det rådde brist på en mängd varor. Då organiserades också hjälpinsatser där kvinnor sydde och stickade kläder och förbandsmaterial som skickades till nödlidande, främst via Röda Korset.

Minne

Jag har inga minnen av att jag handarbetade innan skolslöjden – det var där lärde jag mig grundteknikerna. Det man fick göra först var enklare saker som en liten väska för att ha nålar i och gymnastikpåse. Så småningom skulle man sy ett skolköksförkläde med huvudbonad. Det var då man lärde sig att sy på maskin. Det blev aldrig någon skolköksundervisning så förklädet är fortfarande oanvänt. Sticka fick jag naturligtvis också lära mig. Första alstret var en kvadrat i rätstickning, som syddes ihop, stoppades med bomull och blev en nåldyna i form av ett katthuvud. Vad jag annars haft glädje av hela livet är att kunna sticka vantar och sockor med tumutläggningar och hälar.

Som tonåring stickade jag också en del men började framför allt att sy mera. Min äldre syster var duktig på att sy och hon sydde sina egna kläder och det började jag också att göra. Jag minns att jag en gång sydde en dräkt av en fiskbensmönstrad herrock, som jag kantade med nappaskinn. För att få något nytt var det bra att kunna fixa något själv för det fanns inte så mycket pengar att röra sig med i mitt hem.

I 20-25 års åldern började jag sticka mer ofta utan mönster. Det kunde bli klänningar och kjolar men framförallt tröjor. Stickning är lätt att ha med sig. Jag har väl alltid haft ett visst behov av att ta tillvara tiden. Bok och stickning har jag i allmänhet i min väska, dels vid mitt dagliga pendlande, men även på andra resor. Då gör det inte så mycket om man får vänta en stund. Jag är faktiskt litet störd av att man numera inte får ta med sig stickning i handbagaget, när man flyger. Även när jag tittar på TV eller lyssnar på radio så sticker jag gärna. Det blir aldrig avancerade mönster i flera färger. Det får räcka med flätor, håll- och reliefmönster. Tyvärr tycker jag att det är tråkigt att montera och sy ihop så en och annan "ofärdig" tröja har blivit liggande ett bra tag. Jag har aldrig ingått i någon syjunta eller liknande utan handarbetar på egen hand.

Det har även funnits perioder när jag broderat. Jag är något av en periodare när det gäller handarbete. Jag har gjort en del korsstygnbroderier och jag minns särskilt en märkduk i rött och blått som jag gjorde i samband med en utställning som vi hade på museet. En period broderade jag mängder av tallriksmellanlägg i rosa och blåa nyanser.

Jag har en ledsjukdom i mina händer, som gör att jag idag har svårt att brodera men jag sticker fortfarande, just nu mest småsaker för att det är kul. Tröjor har jag så många. Syr jag idag så blir det mest kuddfodral eller bomullsdukar med matchande gardiner. Sedan blir det en del klädvård, nya blyxtlås, upp- och nedläggning av sömmar osv

Det har genom åren blivit ganska många tröjor som jag gett bort. Min bror är väldigt lång och

jag stickade en gång grön ylletröja till honom som han påstod växte och han påstod att om man vek upp ärmarna ett par decimeter kunde man skymta fingertopparna! Det har också blivit lite byteshandel kring stickandet. Jag stickade en gång en tröja till en kollega som köpte örhängen i Tunisien till mig.

Konstnären Ann Bergson sa vid ett tillfälle att hon bara träffat en person som stickade lika snabbt som jag. Det var operasångerskan Elisabet Söderström, som alltid stickade i väntan på sina entréer. Det är enda gången jag blivit jämförd med en operasångerska.

Anna-Lena

född 1942

Minne

Jag lärde mig sticka när jag var 6-7 år. Det var mamma som lärde mig, sen var det fröken i skolan. Man skulle ju kunna handarbete, jag broderade lite också men har aldrig virkat. Jag hjälpte mamma med att sticka vantar och sockor eller en bit på en tröja. Det dröjde innan jag stickade min första egna tröja.

Jag broderade lite dukar men annars var broderandet mest till för att märka lakan och handdukar. Mamma broderade EJ som ogift och sen blev det ES. Man förväntades sprätta och brodera om efter att man gift sig men det berodde ju på kvaliteten på lakanet – annars blev det mattor.

Stickandet satt full fart efter att jag gift mig 1956. Då var det kläder till barnen som gällde: tröjor, vantar, sockor, mössor och halsdukar. Det var nödvändigt för att hålla klädkontot nere sen var det ju roligare eftersom barnen hade olika kläder och själva kunde känna igen dem. Jag stickade lite när jag var hemma själv på dagarna men oftast blev det på kvällen när barnen lagt sig. Då hade man inte så mycket att göra eftersom vi på 50-talet inte hade någon TV.

En kväll per vecka träffade jag mina väninnor och grannfruar för att ha syjunta. Vi sysslade alla med våra egna grejor. Man träffade dem som bodde i närheten – man ville ju inte cykla hur långt som helst, och man umgicks ju med dem som hade samma åsikter som en själv.

I slutet av 60-talet skaffade vi TV och då satt man "ensam" framför TV:n och stickade. Det blev mer att man umgicks med familjen istället för väninnorna – det var slut på syjuntorna.

När jag vakade på lasarettet fick vi handarbete på natten för att vi inte skulle somna. Det fanns ju inga larm och sov man kanske man inte hörde om patienterna behövde hjälp. Jag jobbade natt i ett 10-tal år så några tröjor hann det ju bli.

Jag minns särskilt en tröja som min yngsta dotter ville att jag skulle sticka till henne. Det var ett komplicerat mönster och ett evigt räknande för att det inte skulle bli fel. När tröjan äntligen var klar sa jag att något sådant ville jag inte sticka igen men min lillasyster fick syn på tröjan så det fick bli en till.

För en tid sen fick jag syn på en ensam raggsocka i garderoben. Det kan finnas två förklaringar till dess ensamhet. Antingen var det den sista jag stickade när folk sa åt mig att de inte ville ha mer hemstickat eller så är den från tiden när sonen skadat benet och satt i rullstol och bara behövde en socka.

Gun

född 1936

Minne

Jag har virkat mycket i mina dagar. Jag började virka när jag var i 20 årsåldern. Jag virkade mängder med dukar och gardiner. Gardinerna bestod av virkade "uddar" som sedan fästes i botten av ett tygstycke och fungerade som en gardinkappa. Till gardinerna virkade jag matchande dukar. Dessa set virkade jag till mig själv, såväl som gav bort till mamma, mormor och moster.

När barnen var små sydde jag en hel del kläder. Det blev framför allt förklädesklänningar till döttrarna men också en och annan byxdress. Jag har egentligen aldrig tyckt om att sy. Jag sydde främst för att jag kände att det var vad som förväntades av en hemmavarande mamma.

Jag har också broderat lite grann. Jag kan bara brodera korsstygn men det har blivit några tavlor och små kuddar under åren.

Min stora passion är att sticka. Jag började sticka i skolan och fortsatte att sticka hemma. Mamma och mormor fick hjälpa mig mycket i början men snart nog klarade jag att sticka själv. Jag tycker om att sticka efter lite mer avancerade mönster. Det ska vara så man måste använda huvudet och räkna för att det ska bli rätt. Bara släta mönster tycker jag är tråkigt.

När barnen var små blev det mycket tröjor både med figurer och roliga mönster. Till min dotter stickade jag en jättesöt liten spetskofta i rosa angoragarn när hon var ungefär 5 år gammal. Hon väntade förväntansfullt på att den skulle bli klar. Min dotter fick själv följa med till sytillbehörsaffären och välja ut vilka knapparna hon ville ha på koftan. Naturligtvis blev det de dyraste knapparna i hela affären! Jag tror till och med att knapparna kostade mer än garnet till hela koftan. När koftan väl var färdig blev jag och min dotter osams om något och dottern skrek att den där fula koftan kan du skänka till frälsningsarmén! Jag tror faktiskt att jag skänkte koftan dit när min dotter vuxit ur den.

När barnen var små stickade jag också mycket vantar och raggsockor. Dels tyckte jag att det var kul och sen var det ju bra för ekonomin. Vantar har ju en väldig förmåga att försvinna när barnen är små. Till vantar och sockor använde jag framför allt restgarner som blivit liggande.

En period var det populärt med syjuntor. Vi träffades några granntanter och handarbetade tillsammans. Alla tog med sig det som man höll på med och så träffades vi hemma hos någon. Vi turades om att öppna upp våra hem för syjuntorna. Det var minst lika viktigt med prat och kaffe med dopp som det var med handarbetet.

Idag handarbetar jag ingenting. Kroppen orkar inte längre på grund av en sjukdom. Det satt

dock långt inne att ge upp stickningen, jag höll på in i det längsta. Sista tiden stickade jag ungefär tre varv sedan var jag tvungen att sluta för att det gjorde så ont att tårarna bara rann.

Ulla

född 1948

